

דף סיכום בחינה

מזהה בחינה: 001000252290 מזהה סטודנט: 216991

שם קורס: מבוא למשפט עברי

מספר מבחן: 0001

מספר שאלה בטופס זה	ציון מירבי	ציון שאלה סופי	התשובה שסומנה	התשובה הנכונה	מספר שאלה בטופס המקור	מספר התשובה בטופס המקור
1	3.00	3.00	1	1	1	1
2	3.00	3.00	1	1	2	1
3	3.00	3.00	1	1	3	1
4	3.00	3.00	1	1	4	1
5	3.00	3.00	1	1	5	1
6	3.00	3.00	1	1	6	1
7	3.00	3.00	1	1	7	1
8	3.00	3.00	1	1	8	1
9	3.00	3.00	1	1	9	1
10	3.00	3.00	1	1	10	1
11	3.00	3.00	1	1	11	1
12	3.00	3.00	1	1	12	1
13	3.00	3.00	1	1	13	1
14	3.00	3.00	1	1	14	1
15	3.00	3.00	1	1	15	1
16	3.00	3.00	1	1	16	1
17	3.00	3.00	1	1	17	1
18	3.00	3.00	1	1	18	1
19	3.00	3.00	1	1	19	1
20	3.00	3.00	1	1	20	1
21	20.00	20.00	-	-	21	-
22	10.00	10.00	-	-	22	-
23	10.00	10.00	-	-	23	-

כמות תשובות נכונות (עבור שאלות סגורות) : 20

ציון בחינה סופי : 100.00

מקרא צבעים

תשובה שגויה
שאלה שלא נענתה
שאלה מבוטלת

הבחינה הבדוקה בעמודים הבאים

מבוא למשפט עברי 9911101,02 תשפ"א מועד א

· חומר עזר **אסור** בשימוש.

· **סריקת תשובות בחלק הפתוח - רק מי שיש לו אישור בכתב מהיחידה להנגשה.**

· שימו לב למגבלת המילים. המערכת לא תאפשר לכתוב מעבר למגבלה.

· **בשאלות הפתוחות - יש לנמק כל תשובה.** תשובה שאיננה מנומקת לא תזכה בניקוד.

· מקום בו יש יותר מדעה אחת או שהתשובה תלויה בשינויי נסיבות יש לציין את **כל** הדעות או הנסיבות.

· בחלק של שאלות רב ברירה - יש לבחור את התשובה **הנכונה ביותר**.

· בהצלחה!!!

שאלה מס' 21 (20 נק')

ראובן תלה שלט בפתח חנותו שנמצאת בבני ברק:

הרוכש בחנות זו מסכים לתנאים הבאים:

- כל סכסוך סביב קנייה בחנות זו יתברר על פי ההלכה בבית הדין לממונות שבעיר.
  - הקונים בחנות זו מוותרים מראש על טענת אונאה (הונאה).
  - קניה בתשלומים תגרור חיוב ריבית בשיעור 5% והקונה מוותר מראש על כל טענה בעניין.
  - אין כל אפשרות החלפה (כולל אפשרות החלפה שנתן חוק המדינה).
- שמעון הגיש תביעה כנגד ראובן והתביעה נידונה בבית הדין לממונות שבבני ברק. במהלך הדיון עלתה השאלה האם יש תוקף הלכתי לסעיפי השונים שעל השלט.

20
(21)

חוו דעתכם. נמקו.

תשובה:

סעיף 1: יש תוקף הלכתי- בשל כך שבדיני ממונות, על האדם להתדיין בפני בית דין רבני, ולא בפני בית משפט אזרחי, בשל איסור ערכאות- "לפניהם ולא לפני הדיוטות", "לפניהם ולא לפני גויים". איסורים אלו נוהגים כלפי בית המשפט הישראלי, בשל העובדה שנוהגים בו בכפוף למערכת המשפט הנחשבת "דין זר"- וכך עוברים על איסור ערכאות גויים, כיוון שהכוונה היא לא לזהות הדיין, אלא לדין השונה מהדין היהודי, ובפני שופטים שאינם מומחים בהלכה- כך עוברים על "לא לפני הדיוטות". בדיני ממונות לא ניתן "לבחור" בדין הזר כשיש אפשרות ללכת לבית דין ע"פ ההלכה. (שוחטמן).

סעיף 2: אין תוקף הלכתי- ניתן להתנות בדיני ממונות ע"פ ההלכה, אך בכפוף לסייגים. אחד הסייגים הוא שתניה תתפרש בצמצום וצריכה להיות מפורשת- לא ניתן להתנות על דין שלם, "על מנת שלא תהא טענת הונאה", והצדדים צריכים לבטא במפורש את הויתור הממוני (רמב"ם)- כך לדוגמא צריך רוכש לומר "אני קונה ספל בשווי 50 זוז, במאה זוז"- ובעל החנות לא יכול לוותר מראש בשמו.

סעיף 3: אין תוקף הלכתי- לא ניתן להתנות על דיני איסורים, ומכיוון שריבית היא איסור- היא בלתי ניתנת להתניה. דרך הלכתית "לעקוף" ריבית היא לעשות "היתר עסקה"- ולהפוך את הקונה והמוכר לשותפים- שמחלקים ביניהם "רווחים" ולא ריבית- אך לשם "הערמה" זו צריכה להתקיים פעולה משפטית בצורה מלאה פורמלית והסעיף לא מכיל פעולה זו.

סעיף 4: יש מחלוקת לגבי תוקף הלכתי: מחוייבות הלכתית לציות לחוקי המדינה תהא מכוח "דינא דמלכותא דינא". חלוקים הפוסקים האם דין זה- לפיו על האדם מחוייבות *הלכתית* לציות לחוקי השלטון, חל ב"מלך ישראל", דהיינו המדינה, או רק במלך זר. הר"ן לפיו הכלל חל בשל בעלות המלך על הקרקע, טוען כי הכלל לא חל במלך ישראל ולכן לסעיף תוקף הלכתי כיוון שאין חובה הלכתית לציות לחוקי המדינה. אך לפי הרמב"ם- הכלל חל מתוקף הסכמה קולקטיבית להיות "עבדי המלך", דהיינו תושבי המדינה, ולכן חל גם במלך ישראל ולסעיף אין תוקף הלכתי ואין "אישור" הלכתי לנהוג בניגוד לחוקי המדינה.

שאלה מס' 22 (10 נק')

בתלמוד במסכת מנחות מסופר כך:

אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום (לשמים), מצאו לקדוש ברוך הוא (אלוקים) שיושב וקושר כתרים לאותיות (הכוונה למעין קישוט שמוסיפים על חלק מהאותיות בתורה).

אמר (משה) לפניו: רבונו של עולם מי מעכב על ידך?

אמר לו (אלוקים למשה): אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות, ועקיבא בן יוסף שמו (הכוונה לרבי עקיבא שהיה תנא), שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ (כל קישוט כזה) תילין תילין של הלכות (כלומר הלכות רבות).

אמר לפניו (משה לאלוקים): ריבונו של עולם הראהו לי (את אותו רבי עקיבא).

אמר לו: חזור לאחוריך.

הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים (כביכול אלוקים לקח את משה קדימה בזמן שישב בבית מדרשו של רבי עקיבא. ומשה לא הבין מה שנאמר שם).

תשש כוחו (הדבר תסכל את משה).

כיון שהגיע (רבי עקיבא) לדבר אחד (להלכה אחת), אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני. נתיישבה דעתו (משה נרגע).

מה ניתן לדעתכם להסיק ממקור זה על היחס בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה?

הביאו מקור/ות מהחומר הנלמד שתומכים בכיוון זה ו/או מתנגדים לו.

פרטו והסבירו.

תשובה:

10

(22)

ניתן להסיק כי מצד אחד, התושבע"פ המשך "נאמן" וישיר לתורה שבכתב, ומצד שני "גמישה" מעט-שמטרתה התאמה של התורה שבכתב אל הדור (ספר העיקרים), ומאפשרת פיתוח הלכות ע"י הבנתם השכלית של חכמים וכו.

הרמב"ם מחלק את התושבע"פ ל 5 חלקים:

1+2- פירושים מפי משה, עם/בלי רמז בכתוב. הם הלכה למשה מסיני, שאין עליהם עוררין- כך רואים את נאמנותה של התושבע"פ לתורה שבכתב.

3- הלכות שחכמים לומדים מהתורה שבכתב ע"פ הסברה.

4+5- גזירות ותקנות שחכמים קובעים.

הרמב"ם סבור שברירת המחדל היא שהלכה מחכמים- א"כ צוין שהיא מהתורה, ואילו הרמב"ן סבור כי מצוה היא מהתורה א"כ צוין כי היא מחכמים. בתוך מחלוקת זו נמצא משה. שאלת מעמד "קבוצה 3"- ההלכות שר' עקיבא מסיק מכתרי האותיות, ולכן אינן מוכרות למשה כי אינן מפורשות בתורה שבכתב. (לכאורה נראה חיזוק להרמב"ם, כיוון שכשר' עקיבא מלמד "הלכה למשה מסיני"- זה מצוין מפורשות, בניגוד להלכה שלפני, מסברא.) בכך "נתיישבה" דעתו של משה כי נשארה נאמנות לתורה שבכתב- והלכות אלו לא "נמחקות".

הרא"ש (בבא מציעא, ג, י) קובע כי הכלל "הלכתא כבתראי" אינו חל אלא כשהחכם האחרון חולק מדעתו, אך כשאומר משמם של אחרים הכלל אינו חל.

הסבירו, פרטו ונמקו קביעה זו.

תשובה:

אחד הסייגים המקובלים לכלל "הלכתא כבתראי" הוא שהאחרון נחשף ובקיא בדברי הקודמים לו (המהר"יק). סייג זה נשען על התפיסה שהלכתא נפסקה כבתראי בשל הידע המצטבר - משל הננס על כתפי הענק, הרואה למרחק רב יותר, למרות גדלותו של הענק על פניו (הרי"ד). כך שחכם שפסק בניגוד לקודמיו, עשה זאת בכוונה למרות פסיקת המוקדמים - ומכוח הידע הרב שנחשף אליו-אנו פוסקים הלכה כמותו. כך החל הכלל מלכתחילה מתקופת רבא, בשל שינוי שיטת הלמידה משינון-ללמידת מגוון הדעות, ומתוך הידע הרב-ההלכה מבוררת בצורה נכונה יותר. כשאדם מורה הלכה, ניתן לעמת אותו אל מול דרישה זו, שיהיה בקיא בדברי האחרונים-ניתן לבדוק זאת מולו קונקרטיית. כשאדם אומר בשם אחר, קשה לוודא כי אותו אדם מכיר את דברי קודמיו. בנוסף, יש שטוענים כי הלכתא כבתראי רק אם האחרון שווה ערך/מעמד לקודמיו, (חיבורו מקיף ומפורסם) כך שוב, קשה לוודא זאת כשמורים הלכה בשם אחר. ניתן לטעון גם לחשש משיבוש הדעה המקורית- העברת "מסורת מפה לאוזן" פחות מהימנה.